

Foto: Jaro Ridzoň

NJEN POETIČNI IZRAZ JE »MEHANIZEM SAMOOBRAMBE, KI ME VARUJE PRED PADCEM V NOROST«

Intervju z Máriou Ferenčuhovo
Aljaž Koprivnikar

Mária Ferenčuhová (1975, Bratislava) je pesnica, prevajalka in filmska teoretičarka. Je avtorica in soavtorica treh znanstvenih monografij o filmu, v katerih se med drugim ukvarja z domačim filmom in dokumentaristiko. Prevaja prozo, poezijo in eseje iz francoščine. Je avtorica štirih pesniških zbirk: Skriti podnapisi (2003), Načelo negotovosti (2008), Ogrožena vrsta (2012) in Imunost (2016). Za slednjo je prejela več nagrad, prevedena pa je bila v srbsčino, ukrajinsčino in francoščino, obenem so izbori njene poezije izšli v angleščini, makedonščini in grščini. Letos sta njeni zadnji dve zbirki izšli pri JSKD, pesnica pa je bila ob tej priložnosti tudi na obisku v Ljubljani. Z njo se je pogovarjal Aljaž Koprivnikar.

Si ena izmed najbolj prepoznavnih in prevajanih avtoric slovaške literature, hkrati pa okoli sebe tudi vzpostavljaš zanimive literarne kroge, ki jih med drugim polnijo avtorji/avtorice mlade slovaške generacije. Kako gledaš na transformacijo slovaške literature skozi čas in kakšne so njene specifikke znotraj poezije danes?

Kot mlada odrasla oseba sem bila obkrožena z ljudmi različnih starosti. Na Akademiji performativnih umetnosti v Bratislavi sem začela poučevati, ko sem bila doktorska študentka: moji študenti so bili skoraj moje starosti, nekateri kolegi pa 40 let starejši od mene. Ko sem odhajala s fakultete, so bili moji študenti le nekaj let starejši od mojega sina. V literaturi je bilo podobno: z mladimi in uveljavljenimi avtorji sem se začela srečevati, ko sem začela pisati kritike za kulturni tednik, in se sčasoma z nekaterimi od

njih spoprijateljila. In tudi danes sem še vedno zelo radovedna in rada spoznavam najmlajše pesnike. Ko prijateljstva temeljijo na poeziji, skupnih literarnih okusih in privzdigljeni občutljivosti, je vprašanje starosti drugotnega pomena. Seveda ima današnja mlada generacija druge referenčne avtorje, kot sem jih imela sama, berejo druge knjige, celo drugačno kavo imajo radi! Še vedno pa prek njih lahko odkrijem avtorje, ki jih sama morda ne poznam ali sem jih ob ustvarjanju svoje »mreže znanja« izpustila. Za nagrado jim lahko pomagam pri urejanju pesniških knjig, kot urednica. Sem partizanka »počasne poezije«: ne objavljam veliko ali pogosto, zato je delo urednice poezije lahko zelo dobra stvar, zlasti v dolgih obdobjih, ko nisem zatopljena v lastno pisanje. Kljub temu bi o preobrazbi slovaške poezije v zadnjih 25 letih rada povedala predvsem to, da ne vidim veliko prelomnih točk. Poezijo moje generacije, ki

je začela objavljati konec devetdesetih ali malo po letu 2000, so močno povezovali s tako imenovano »civilistično« poezijo šestdesetih let. Na enak način je poezija najmlajše generacije še vedno globoko povezana s poezijo moje generacije in tudi s poezijo devetdesetih let. Edina prelomnica, ki bi jo res rada poudarila, je intelektualna, filozofska in eksperimentalna poezija Petra Macsovszkega v prvi polovici devetdesetih let. Njegova knjiga *Strach z utópie (Strah iz utopije)* je bila leta 1994 zame dobesedno razodetje. Tako zelo se je razlikovala od vsega, kar sem do takrat prebrala, da je resnično spremenila moj pogled na poezijo. Pozorno sicer spremljam tudi svoje najljubše avtorje in njihovo osebno evolucijo – Ivana Štrpko, Anno Ondrejtko, Michala Habaja, Katarino Kucbelovo ali Nóro Ružičkovo. Vedno se veselim njihovih novih knjig. Nekateri drugi pesniki se razvijajo manj: prej omenjeni Peter Macsovszky na primer nadaljuje rabo istih strategij že več kot 20 let (medtem ko se v njegovih romanih pisanje precej razvija). Veliko mladih pesnikov objavlja tudi knjige, ki so globoko zasidrane v starejši slovaški literaturi. Obstaja kar nekaj avtorjev, za katere menim, da so res obetavni, omenila bom le dva: Juliano Sokolovo in Michala Talla, vendar jih je seveda več.

Imaš zelo zanimivo življenjsko pot, kot otrok si si želela postati bodisi zdravnica bodisi pisateljica ali učiteljica, študirala si filmsko scenaristko in dramaturgijo, podiplomsko pa filmsko zgodovino in teorijo, vzporedno pred tem nekaj časa celo naravoslovje. Kako se je na tvoji poti zgodila poezija, kje se je zgodila točka preloma?

Že od svoje mladosti čas preživljam večinoma sama, ne samo da berem, ampak tudi pišem različne zgod-

be. Še preden sem znala pisati, se spomnim, da sem ure in ure risala slike in pripovedovala zgodbe svojih risb, po navadi majhnih deklic, ki so bile moji revnejši, nesrečnejši ali nasprotno veliko bolj srečni in uspešni alter-egi. Vedno sem mislila, da bom romannopiska. Na žalost sem med študijem scenaristike ugotovila, da ne znam sestaviti trdne zgodbe. Moji scenariji so zveneli nerեսnično, bili so bodisi preobloženi bodisi sploh niso bili konstruirani, in naveličala sem se jih vedno znova predelovati, da bi bili moji učitelji zadovoljni. Ob tem sem poezijo pisala zgolj terapevtsko – vedno mi je pomagala pri spoprijemanju s težkimi situacijami ali neznosnimi čustvi. Ko sem imela približno 23 let, mi je mentor rekel (ne sprašujte me, od kod mu tako neumno prepričanje), da morajo mlade pesnice objaviti svoj prvenec, preden dopolnijo 25 let. Zato sem poskušala skupaj sestaviti svoje mladoletne pesmi. Našla sem celo založnika (rekel mi je: V redu, Maria, zbirko lahko naredimo: imaš veliko prijateljev, samo reci jim, naj kupijo tvojo knjigo). Na srečo sem bila dovolj pametna, da sem rokopis v zadnjem trenutku zadržala in moj prvenec ni bil nikoli objavljen. Ko sem živela v Parizu, sem začela pisati nekaj, česar najprej nisem štela za poezijo. Bilo je nekaj med zasebnim dnevnikom in zapiski iz mojih znanstvenih prebiranj. Počutila sem se svobodno v kombiniranju obojega in ustvarjanju poezije iz tega. Takrat je moja knjiga tudi izšla. Imela sem 28 let in to je (od založnika kot tudi nekaterih drugih kritikov) bilo ocenjeno kot precej pozen prvenec. (*smeh*)

Študijsko si se izpolnjevala tudi v tujini, in sicer si študirala jezikoslovje v Parizu, kjer si nekaj časa tudi živela. Kako je izkušnja tujine, potovanja iz enega kraja v drugega, izmenjavanje enega

jezika z drugim in preskok iz slovaške v franco-sko književnost vplival nate osebno in kako na tvoje pisanje?

Življenje v tujini me je osvobodilo. Svobodna sem bila od tistega, kar sem prej napisala, kar sem prej prebrala, celo tega, kar sem prej bila. Seveda je temu sledilo nekaj podobnega krizi identitete, toda glavni izid je bil novi jaz. Ali vsaj stari-novi jaz. Odrasel. Skoraj. Življenje v novi državi in v novem mestu te neizogibno naredi bolj občutljivega na razlike. V Parizu sem postala občutljiva za javni prostor: opazovala sem na primer, kako se ljudje premikajo po ozkih koridorjih podzemne železnice, kako motijo navzočnost drugih v majhnih restavracijah in kavarnah ali celo kako ravnajo z brezdomci (ki so pogosto spali pred vhodi bank, pod pogledom nadzornih kamer, ki so jih hkrati gledale in ščitile). Morda se zdi banalno, toda dejansko ni, če se zavedaš, kako drugačno je to od vsega, kar si do takrat vedel, ne da bi to zares opazil ...

Potovanja so skoraj enaka: hitrost gibanja prinaša na plan sicer neopažene stvari. V zbirki *Ogrožena vrsta*, ki je bila deloma napisana, ko sem z vlakom potovala po Srednji Evropi, sem ugotovila, v kakšnem stanju sta slovaška in poljska industrija, kako se velika mesta, kot sta Varšava ali Praga, preoblikujejo ali včasih celo iznakazijo ali kako se je slovaška pokrajina spreminjala, katera industrija je bila dovoljena, kaj je bilo, nasprotno, opuščeno, kaj je sčasoma nastajalo iz majhnih mest in tako naprej. Hitro gibanje v fizičnem prostoru ali krmarjenje v tuji državi je bilo zame tako pomembno kot uporaba tujega jezika. Nikoli se nisem zares premikala iz jezika v jezik, niti iz književnosti v književnost, vedno sem se raje

ustalila samo v eni, jo naselila. Po zaslugi francoske izkušnje in verjetno natanko zaradi študija jezikoslovja pa lahko zdaj vidim, kako je strukturiran jezik drugih, kako odraža njihov način razmišljanja, kar lahko uporabljam tudi v svoji poeziji.

Iz filmske umetnosti si naprej prešla v prozo, od tam v poezijo. Ker je običajno pogosteje, da pesniki šele v svojem poznejšem ustvarjanju uporabljajo daljše, prozne oblike, me zanima, ali je prav poezija zate tisti prostor, kjer se najbolje lahko izraziš, in kaj ti ta prostor osebno pomeni nasproti zunanjemu svetu?

Kot sem opisala prej, je trajalo kar dolgo, preden sem odkrila, da sem verjetno najboljša v pisanju kratkih, jedrnatih besedil, ki bralce vodijo v odprto, široko vesolje. A vendar, ali je to poezija? Ko sem pisala *Skrite podnapise*, sploh nisem vedela, da pišem poezijo. Je poezija vse, kar ni proza, drama ali esej? V tem primeru sem prebrala res veliko poezije. Veliko več, kot berem romane, in več, kot berem neumetnostna besedila. Kljub temu mislim, da se nisem zagotovo odločila, kaj ali kako pisati: tega preprosto ne prepričujem. Zgolj pišem. Verjetno bi rad, da rečem, da pišem samo takrat, ko ni ničesar drugega, kar bi mi lahko prineslo olajšanje – to sem že večkrat rekla v intervjujih za slovaške časopise. Zdaj mislim, da je dejansko veliko drugih stvari, ki lahko prinesejo olajšanje. Pa vendar je pisanje med njimi najbolj fascinantno.

Izkušnja življenja zunaj domovine ter študij filma dobi svoje mesto tudi v tvojem prvenecu *Skriti podnapisi*, ki si ga izdala leta 2003 in v katerem z uporabo postmodernih elementov,

"V Skritih podnapisih nisem zavestno delala s filmom kot referenčnim medijem niti kot ustvarjalno strategijo. Naslov knjige se nanaša predvsem na televizijo in komunikacijo. Kot sem že rekla, meša zasebne note s fragmenti mojega branja (najti je Barthesa, Foucaulta, pa tudi malo Freuda, Ingeborg Bachmann in Chrisa Markerja - okej, zadnji je iz filma) in v glavnem sem si prizadevala za to, da ne povem preveč o sebi. Poanta naj bi bila o meni-bitiprestrašena-povedati-vse, in mislim, da je ta zbirka ravno zaradi tega neuspešnega poskusa skrivanja za knjigami drugih očarljiva."

segmentacije in dekonstrukcije skozi epsko-lirsko izmenjavanje prikažeš zrenje v svet okoli (in znotraj) subjektinje pesmi. To prek čustvene distance do zunanjega okolja poteka kot skozi fragmente filmskega traku oziroma oči kamere ali kamermanke. Koliko je filmska umetnost vplivala na tvoje pisanje in kateri elementi filma se ti prepletajo v tvojem procesu pisanja?

V *Skritih podnapisih* nisem zavestno delala s filmom kot referenčnim medijem niti kot ustvarjalno strategijo. Naslov knjige se nanaša predvsem na televizijo in komunikacijo. Kot sem že rekla, meša zasebne note s fragmenti mojega branja (najti je Barthesa, Foucaulta, pa tudi malo Freuda, Ingeborg Bachmann in Chrisa Markerja - okej, zadnji je iz filma) in v glavnem sem si prizadevala za to, da ne povem preveč o sebi. Poanta naj bi bila o meni-bitiprestrašena-povedati-vse, in mislim, da je ta zbirka ravno zaradi tega neuspešnega poskusa skrivanja za knjigami drugih očarljiva. Šele v *Ogroženi vrsti* sem začela uporabljati filmsko tehniko: montažo, ki mi je omogočila sestaviti skrajne velike plane in široke »posnetke« ali montažo besed in slik, ki bi jih razumeli na enak način, kot Eisenstein govori o montaži

privlačnosti. Zatorej film zame ni ponavljajoča se referenca. Pri pisanju uporabljam različne strategije.

Tvoja druga pesniška zbirka *Načelo negotovosti* (2008) se je iz poprej večji del mestne pokrajine vrnila v območje introspekcije ter bolj neposredno spregovorila o intimnem svetu. V njem je metoda tvoje pisave opazovanje, branje okolice, drugih oseb in pogosto njihovih neverbalnih znakov ali vzgibov. Ob izpostavljanju človeške izkušnje v prostoru in času je pri tem opaziti natančno dodelano, skoraj analitično zasnovo zbirke, pri čemer me zanima, kako bi sicer opisala gradnjo posameznih pesemskih enot in na splošno ustvarjanja, se svojega materiala lotiš konceptualno-analitično, je slednji spontan, senzibilni proces ali pa gre za preplet različnih prijemov?

Običajno ob začetku novega projekta najprej pišem zelo intuitivno, plavam med podobami, ki me obsedajo. Tega ne poskušam nadzorovati. Šele ko imam nekaj besedilnega gradiva, lahko začnem iskati temo v ozadju in lahko nadaljujem analitično: preberem, kar je že bilo napisano o tej temi - preberem akademske prispevke, filozofijo, romane, poezijo,

Foto: Jaro Ridzoň

Foto: Arhiv JSKD

celo časopise, če mi prinesejo nov vpogled. Po raziskavi lahko izberem metodo ali metode, ki jih bom uporabila. Ali pa lahko postavim formalno strukturo. Lahko pa se celo odločim, da ne bom uporabila nobene metode in zopet delala intuitivno. Včasih mi ni enostavno analizirati prvega gradiva, ki sem ga napisala. Je preveč heterogeno ali preveč kriptično. Ampak v bistvu ne morem govoriti o tem, kako je na splošno: napisala sem samo pet knjig, zadnja pa še sploh ni bila objavljena.

Preskok v tvojem ustvarjanju je označila izkušnja materinstva, ki je dobro vidna v zbirki z večpomenskim naslovom *Ogrožena vrsta* (v slovaščini *Ohrozený druh*, kjer »druh« namreč označuje tako človeško vrsto kot tudi partnerja v odnosu), ki je izšla leta 2012 ter označuje sintezo kolektivnega in individualnega. Tudi za to zbirko je značilna tehnika montaže, hkrati pa

je eden od leitmotivov potovanje, premikanje subjektinje, saj v zbirki prepotuješ krajine, ki jih z opisi betonskih zgradb, zapuščenih tovarn in podobnega na eni strani polni simbolika nekdanjega socializma, na drugi pa se v sedanjosti kapitalizma zapisuje ogrožena eksistenca sodobnega človeka. Kako se zbirka loči od preteklega ustvarjanja in zakaj sta prav vanjo pomembno vstopila bolj angažirana nota ekologije in apokaliptično slikanje?

Mislím, da pri mojem delu ni preskokov ali rezov. Gre za neprekinjen razvoj z rabo različnih tehnik. Posameznik je povezan s socialnim (ali globalnim) že v *Skritih podnapisih*, materinstvo (in tudi bolezen) pa se pojavlja že v *Načelu negotovosti*. Evolucija mojega pisanja gre prej od abstraktnega do figurativnega in od vznemirljivega do komunikativnega. Pa vendar imaš prav: nekaj v *Ogroženi vrsti* je posebno, in to se

Foto: Arhiv JSKD

mi je zgodilo samo enkrat. Po navadi pišem pesmi zelo počasi in boleče. Na splošno traja približno tri ali štiri leta, da je knjiga končana. *Ogrožena vrsta* je bila napisana v nekaj tednih. Sploh nisem imela občutka, da bi bila njena avtorica. Bilo je kot razodetje. Tako zlahka sem jo napisala, da je bilo skoraj strašljivo. (*smeh*) Iz te lahkotnosti morda izvira ton, angažiranost ... nisem se počutila, kot da govorim jaz. Nekaj drugega je govorilo skozi mene. Ne vem, kaj je to bilo – nisem se počutila kot medij ali kaj podobnega. Knjigo sem na koncu podpisala, zato predvidevam, da je bilo nekaj v meni. Vendar je bilo precej moteče in sam ton, njegova nujnost je razdražila številne kritike, ki so sovražili ravno angažirani vidik knjige. Nenehno so govorili, da poezija ne bi smela biti ekoaktivizem. Kljub temu je bila zame na prvem mestu poezija.

Še ena od življenjskih preizkušenj se ti je osebno zgodila pred tvojo zbirko *Imunost* (2016), ki je na Slovaškem prejela izjemno veliko pozornost in bila izbrana tudi za knjigo leta. V njej je izrazito uporabljanje različnih medicinskih terminov ter

nepesniškega, strokovnega jezika, ki skozi človekovo telesnost, različne bolezni in postopno odmiranje na eni strani spregovori skoraj z medicinsko hladnostjo, na drugi pa izjemno tankočutno prinaša tudi soočenje z minevanjem in samim sabo. Kaj te je osebno nagovarjalo k pisanju te zbirke, kako je potekalo tvoje raziskovanje sicer izjemno občutljivega pesniškega materiala (tudi usod resničnih ljudi)?

Leta 2012 sem odšla v London na obisk k prijatelju, ki je imel možganski tumor. Nekaj mesecev pozneje so me ponovno povabili v London, tokrat na branje. Seveda sem obiskala tudi tega prijatelja, vendar je bilo branje enako pomembno: nastopala sem s kanadsko pesnico Frances Kruk, ki je prav tako imela možganski tumor. Na poti iz Velike Britanije sem napisala začetek prve dolge pesmi v *Imunost: Napoved za jutri* (Predpoved na zajtra). Dokončati mi jo je uspelo šele leta 2013, čemur je sledilo še nekaj drugih čudnih besedil: *Anamneza* (v slovenskem prevodu prva *Anamneza*), *Nekaj se je morda zgodilo*, *Vnetja*

in *Navkljub*. Šele ko sem ta besedila napisala, sem spoznala, da pišem o boleznih telesa in/ali uma, začela sem raziskovati različne medicinske dokumente: zgodovine študij primerov, knjige o imunologiji, geriatrici, lastne medicinske kartoteke, pa tudi medicinski diskurz na splošno. Medtem so moževemu bratrancu in teti diagnosticirali raka. Nekateri moji prijatelji, ki so bili bolni, so umrli. In sem se resnično potopila v to tematiko. Smo nekaj res fascinantnega: vsi smo smrtni, vendar se močno pretvarjamo, da bomo živeli za vedno: želimo, da so starejši ljudje aktivni, prosimo, da medicina naša telesa znova in znova popravlja, in ne želimo videti, kako ljudje slabijo in na koncu umrejo. V naši družbi je smrt skoraj enaka neuspehu, čeprav je tako naravna kot rojstvo. Ko sem rokopis bolj ali manj dokončala, sem že vedela, da je tudi z mano nekaj narobe. Kmalu potem so mi diagnosticirali raka dojke. Pri tej bolezni obstaja ena pozitivna stvar (dejansko jih je več, vendar to ni namen tega intervjuja): na koncu sem si upala izdati knjigo, kljub njeni težki in resni temi. Postala je moje lastno pričevanje, čeprav je bila zapisana kot rezultat mojega opazovanja in raziskovanja. Pravzaprav ne morem povedati, ali sem zbolela, ker sem bila tako empatična, ali pa sem postala obsedena z boleznimi in medicino, ker mi je telo že pošiljalo sporočila, da je v njem nekaj narobe.

Telesnost je tudi sicer eden izmed ponavljajočih se leitmotivov tvojega ustvarjanja, ki bi jo lahko označil v pesmih tudi kot nekakšno fizično prisotnost nasproti siceršnji abstraktnosti. Zakaj je tako, kaj označuje telo v današnjem svetu?

Na to nimam izčrpnega odgovora in zagotovo ne splošnega ali dokončnega. Zame je telo instrument,

ki mi omogoča doživljanje sveta. Racionalnost mi omogoča, da ga dojemam. Kljub njenemu dopolnjevanju se bojim, da se pogosto ločita, vsaj v mojem primeru. Ustvarjanje je ena tistih možnosti, da ju združimo ali pa vsaj vidimo, kdaj in v kakšnih situacijah se ločita in ne sodelujeta.

Pesniški slog, ki ga uporabljaš, je, kot že rečeno, precej specifičen, prepleten z dejstvi in metaforami, predvsem pa pogosto na meji dveh protipostavk (človeški habitat–narava, medicinska hladnost–sočutje, dokument–fikcija...). Kako je v tvoji poeziji prišlo do takšne sinteze dokumentiranja in na drugi strani liričnega izraza?

Verjetno je to rezultat tega, kar sem povedala prej: pred nečim subjektivno neznosnim uporabljam znanstveni diskurz, reifikacijo in objektivnost. Dolgo časa sem mislila, da je to izraz mojega analitičnega uma (vedno sem sanjala, da bom znanstvenica), zdaj pa se bolj nagibam k temu, da je to mehanizem samoobrambe, ki me varuje pred padcem v norost. *(smeh)*

Ker se v tvojem pisanju pojavljajo različni registri, predvsem pa prepletanje filmske in literarne umetnosti, oblikovno gledano pa tudi navezovanje na postmodernizem, na prvi pogled raztapljanje subjekta, me zanima, kdo so tvoje ključne reference oziroma katere so tiste poetike, po katerih se oziraš oziroma na katere si se ozirala?

Veliko jih je, nekatere bolj konceptualne, druge bolj lirične. Prvi avtor, ki me je navdušil, ko sem bila mlada, je že bil omenjen – to je Peter Macsovszky s svojim sterilnim objektivnim jezikom, filozofskimi

"Običajno si v poeziji ne postavljam ciljev, še posebej, če imam v predalu nov neobjavljen rokopis. Moja nova knjiga se bo nekoliko razlikovala od doslej napisanih, vendar v njej še vedno obstaja kontrast med hladno nepristranskostjo in subjektivno čustvenostjo."

referencami in samonanašalno poezijo. Imela sem tudi obdobje, ko sem brala veliko francoske eksperimentalne poezije: Denisa Rocha, Jeana-Maria Gleiza ali Christoph'a Tarkosa. Pozneje sem odkrila Charlesa Reznikoffa in njegov *Holokavst*. Ti avtorji so skupaj z umetniki avantgard 20. stoletja razširili mojo vizijo poezije in mi prinesli veliko intelektualnega užitka. Ena mojih najljubših pesnic vseh časov pa je Wisława Szymborska. Zelo občudujem tudi poezijo Louise Glück ali Ann Carson. Iz češke poezije ne smem pozabiti Miroslava Holuba (ki je bil pesnik in imunolog, odkrila sem ga, ko sem delala na knjigi *Imunost*) in Viole Fischerové, katere pozno delo o boleznih in umiranju me je zelo navdušilo. In seveda obstaja veliko slovaških pesnikov, ki so vplivali name, med njimi morebiti najbolj skupina »Osamljeni tekači« (Ivan Štrpka, Peter Repka in Ivan Laučič).

V tvojem pisanju v ospredje zelo pogosto in učinkovito postavljaš tudi relevantne družbene tematike (ekokritika, feminizem ...), zavoljo česar te je slovaška literarna kritika uvrstila tudi v skupino *ANesthetic GenDeration*. Kako se osebno počutiš v tako določeni pesniški generaciji in ali meniš, da mora poezija v svojem bistvu imeti tudi družbeno angažirano noto, s katero bi lahko spremenjale svet?

V svoji poeziji nikoli nisem načrtno obravnavala socialnih ali ekoloških vprašanj. To ni bilo programsko. Mislim, da se poezija ne rima z ideologijo. Pač zgodilo se je, da sem bolj občutljiva za nekatera družbena ali ekološka vprašanja in jih preprosto in spontano kodiram v podobe in besede. Razkošje poezije je zgolj biti. Ne gre za splošno doživeto

potrebo, vendar mnogi od nas ne bi preživeli, če je ne bi brali, pisali ali delili z drugimi preobčutljivimi ljudmi. Poezija verjetno ne more spremeniti sveta; zagotovo pa lahko reši nekaj duš. Kar se tiče pesniških krogov, običajno obstajata dve vrsti: prva temelji na (generacijskih) prijateljskih odnosih in skupni občutljivosti; druga pa so le nalepke (ustvarjene od kritikov). Ne zamerim, da so me označili kot pripadnico *ANesthetic GenDeration*, ker občudujem tako Katarino Kucbelovo kot Nóro Ružičková, vendar menim, da se je vsaka od nas se že premaknila v drugačno *écriture*. Iskreno mislim, da ni veliko skupnih točk med Nórinimi zelo konceptualnimi diskurzivnimi in poetičnimi instalacijami in performansami ter mojo novo liričnostjo. Mogoče je več povezovalnih točk med mojima zadnjima dvema pesniškima knjigama in Katarino Kucbelovo *Vie, čo urobí* (Vedeti, kaj storiti, 2013), vendar Katarinine nove pesmi (četrudi čudovite!) kažejo, da sva že kilometre narazen druga od druge.

Ogrožena vrsta je ta trenutek tvoja poslednja knjiga, ob tvojem bivanju v Sloveniji pa si izdala, da si ravnokar končala rokopis nove pesniške zbirke. Lahko zaupaš, v katero smer se nagiba in kakšni so tvoji cilji v prihodnje?

Običajno si v poeziji ne postavljam ciljev, še sebeje, če imam v predalu nov neobjavljen rokopis. Moja nova knjiga se bo nekoliko razlikovala od doslej napisanih, vendar v njej še vedno obstaja kontrast med hladno nepristranskostjo in subjektivno čustvenostjo. Še dalje razvijam analogijo med kozmosom in majhnim posameznikovim vesoljem. Naslov je *Černozem* (Černozem ali Črna prst) in

obravnava ... našo smrtnost. Je veliko bolj lirična kot moje prejšnje knjige, vendar še vedno ohranjam svojo obsedenost z interdisciplinarnostjo: prehodi od kozmologije prek pedologije do psihologije. In je cela o ljubezni!

Ogrožena vrsta in Imunost sta tvoji prvi dve pesniški zbirki, prevedeni v slovenščino, ki sta nastajali kot del projekta treh mlajših prevajalk (Veronika Šoster, Maruša Avman Palermo in Eva Nežič) pod mentorstvom Andreja Pleterskega. Tudi sama si sicer prevajalka. Ali lahko zaupaš, kako je potekal omenjeni prevajalski proces, in tudi, kako sama gledaš na svoje prevajanje?

Čeprav sem bila v stiku s svojimi tremi prevajalkami, so imele vso svobodo pri prevajanju obeh zbirk na način, ki se je njim samim zdel najprimernejši. Končno različico sem videla šele, ko sem prišla v Koper, kjer sem imela prvo branje za udeležence prevajalskih delavnic, ki jih je organiziral JSKD. Nisem primerjala vseh besedil vrstico za vrstico, vendar sem opazila rahle spremembe ritma (po navadi ne moreš ohraniti hkrati ritma in natančnega pomena), zato mislim, da so se odločili za največjo zvestobo vsebini.

Kot gostja si sicer prvič nastopila v Sloveniji, a bila pred tem že prevedena v slovenščino in imele stike s slovensko literaturo. Kako bi med seboj primerjala slovensko in slovaško literaturo? Ali obstajajo katera od imen slovenske literature, ki jih sama rada prebiraš ali pa se ti zdijo zanimiva?

Nekatera moja besedila so bila prevedena v slovenščino (dejansko sem vedela le za *Anamnezo*, ki jo je

za Poiesis prevedel Peter Semolič), vendar je bilo to moja prva pisateljska rezidenca tukaj. Prebrala sem nekaj slovenskih avtorjev, ki so bili prevedeni v slovaščino: Meto Kušar, Aleša Štegra, njegov *Kašmir* mi je bil zelo všeč, potem tudi Alenko Jovanovski, Barbaro Korun ali Majo Vidmar. Prebrala sem več prevedenih pesmi slovenskih nominirancev za Versopolis: Kristino Hočevar, Uroša Praha ali Katjo Perat. Po zaslugi pesniških festivalov sem spoznala Petra Semoliča in tudi tebe. Nisem prepričana, da mi to nudi pregled slovenske poezije, a vseeno kaže, da je pesniška scena v Sloveniji bogata in raznolika.

